

Motion till riksdagen 2021/22:2469

av **Jonas Andersson i Lingham m.fl. (SD)**

Spelmarknadspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utvärdering av licenssystemet bör genomföras fem år efter införandet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marknadsföring av spel och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder för att tillse att kanaliseringsmålet nås och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till riksdagen om att införa B2B-licenser på spelmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riskklassificering av olika typer av spel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som bidrar till att stärka konsumentskyddet, i synnerhet för minderåriga personer, i förhållande till fenomenet med lootlådor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lotteriverksamhet för allmännyttiga ändamål och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att politiska partier samt föreningar och bolag som ägs av politiska partier inte ska räknas in i undantaget i spellagen som medger att dessa får bedriva lotteriverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte tillåta undantag från förbudet mot att erbjuda spel på kredit och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga engagemanget i ATG, inklusive den statliga styrelsrepresentationen i bolaget, ska upphöra och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en långsiktig och tryggad finansiering för hästsporten och tillkännager detta för regeringen.

Utvärdering av omregleringen på spelmarknaden

Folkhälsoaspekten är central i sverigedemokratisk spelmarknadspolitik på grund av önskan att minimera risken för att personer som spelar ska utveckla spelberoende och fastna i en spelproblematik. Sverigedemokraterna står bakom den modell med ett licenssystem som numera finns på plats på den svenska spelmarknaden. Vår uppfattning är att omregleringen av spelmarknaden på det stora hela varit framgångsrik. Vi vill dock att en grundlig utvärdering påbörjas fem år efter att den nya lagstiftning som följde av 2018 års proposition rörande en omreglerad spelmarknad trädde i kraft, så att vi med ett antal år av facit i hand kan få en tydlig överblick kring hur omregleringen har utfallit. Inte minst är en sådan utvärdering viktig att göra eftersom regeringen sedan omregleringen trädde i kraft 2019 har agerat för att genomdriva en rad ytterligare reformer som förändrar förutsättningarna på den svenska spelmarknaden sett till det ursprungliga läget direkt efter omregleringen.

Situationen på spelmarknaden innan omregleringen och den nya lagstiftningen kom på plats, där delar av marknaden var i händerna på oreglerade aktörer, var ohållbar. Det var brådskande att nå en lösning, vilket bidrog till att Sverigedemokraterna ställde sig bakom regeringens förslag om att införa ett licenssystem för spel. På så sätt kunde en svart marknad kanaliseras in till reglerad och laglig spelverksamhet, vilket bidrar till att staten kan ta sitt ansvar i strävan att förhindra medborgare från att hamna i destruktiv spelproblematik.

Marknadsföring av spel

Sverigedemokraterna vill motverka aggressiv marknadsföring av spel. Inför omregleringen av spelmarknaden menade vi att det inte var hållbart att tro på att måttfull marknadsföring skulle utvecklas genom praxis. Den nya spellagen (2018:1138) påtalar att marknadsföring av spel ska vara måttfull, men inte minst i nära anslutning till omregleringen fanns det från allmänheten en omfattande kritik mot spelreklamen som alltför aggressiv och omfattande. Att situationen var sådan hänger ihop med konkurrens om marknadsandelar i anslutning till omregleringen, och vissa spelaktörer testade gränserna för lagstiftningen vad gäller måttfullhetskravet.

Konsumentombudsmannen (KO) gick ut i december 2018 med att man stämmer Elec Games Limited, som står bakom Ninja Casino, för att ha brutit mot måttfullhetskravet i spellagen. Resultatet i domen från november 2019 blev bland annat att Patent- och marknadsdomstolen förbjöd spelbolaget att marknadsföra onlinekasino genom ”take over”-annonser på internet. Domstolen förbjöd också diverse påståenden som spelbolaget hade använt, såsom ”SPELA NU!” och ”Vinstpengarna på bankkontot på fem minuter – helt utan registrering”.

Sedan domar fallit kring övertramp mot måttfullhetskravet i spellagen ser vi att en praxis börjar etablera sig på området. Kritiken mot aggressiv spelreklam lever kvar i den svenska samhällsdebatten, även om debatten och trycket kring spelreklamsfrågan inte är lika högt som tidigare. Sverigedemokraterna ser positivt på att det börjar klarläggas

tydligare vad måttfullhetskravet innebär, men vi hade helst sett att tydliga ramar och regler kring detta hade funnits på plats tidigare.

Under våren 2019 gick regeringen ut med att man avser att agera ytterligare mot aggressiv spelreklam genom att låta Spelmarknadsutredningen få i uppdrag att ta fram åtgärder för att begränsa marknadsföringen av spel, och utredningen presenterade i december 2020 sitt slutbetänkande. Vår förhoppning är att långsiktiga och tydliga regler vad gäller spelreklamen ska vara rådande, till gagn och förutsägbarhet för såväl konsumenter som de aktörer på spelmarknaden som har valt att ställa sig bakom det svenska licenssystemet och dess regler.

Kanalisering och illegala aktörer

Utanför det svenska licenssystemet på spelmarknaden finns en marknad med olicensierade alternativ som riktar sig mot svenska spelare. Spelare kan välja att vända sig till dessa alternativ i stället för licensierade alternativ exempelvis av skäl som att dessa spelsajter erbjuder bonusar och kampanjer som inte hade tillåtits hos alternativ med licens. Dessa sajter riktar också in sig mot spelare som tidigare har anmält sig till Spelpaus men som nu vill börja spela igen. Man försöker alltså fånga in högriskspelare. Sverigedemokraterna ser det som mycket viktigt för legitimiteten i det licenssystem som finns på den omreglerade svenska spelmarknaden att illegala aktörer hålls tydligt utanför.

En av målsättningarna med omregleringen på den svenska spelmarknaden var att uppnå en hög kanaliseringsgrad, alltså att få en hög andel spelaktörer att vilja verka inom det svenska licenssystemet. Det är en förutsättning bland annat för ett gott konsumentskydd. Regeringen bedömde inför omregleringen att kanaliseringsgraden skulle bli minst 90 procent på den svenska spelmarknaden. Statskontorets uppföljning och utvärdering av omregleringen pekar dock i motsatt riktning sett till regeringens målsättning. Statskontoret har bedömt att kanaliseringsgraden under 2020 uppskattningsvis var 85 procent, detta även under varje enskilt kvartal under året, vilket kan jämföras med att motsvarande siffra under 2019 bedömdes vara 88 procent. Läget blir än mer oroväckande om man tar hänsyn till att kanaliseringsgraden skiljer sig åt mellan olika spelformer, där exempelvis onlinekasino av Copenhagen Economics bedömdes ha en så pass låg kanaliseringsgrad som 72–78 procent under januari 2020. Den låga kanaliseringsgraden är ett hot mot legitimiteten i omregleringen av spelmarknaden och regeringen behöver därför vidta åtgärder för att säkerställa att kanaliseringsmålet som sattes upp inför omregleringen också nås, och helst mer därtill.

B2B-licenser

Förslag för att stänga ute illegalt spel behöver vara skarpa och göra skillnad i praktiken. Ett förslag som skulle kunna göra skillnad är att införa licenskrav för underleverantörer, så kallade B2B-licenser (business to business). Det handlar mer specifikt om licens för tillverkning, tillhandahållande, installation eller ändring av spelprogramvara. Genom licensiering ges möjlighet att ställa krav på underleverantörer att se till att programvaran inte levereras till illegala aktörer. I länder som bland annat Storbritannien, Belgien och Malta återfinns krav på B2B-licenser i dagsläget. Spelmarknadsutredningen lyfter i sitt slutbetänkande från december 2020 fram förslaget som något som skulle kunna göra skillnad i kampen mot de illegala aktörerna. Spelinspektionen skulle med hjälp av

B2B-licenser på plats kunna få bättre möjligheter att reglera och motverka att de illegala aktörerna riktar in sig mot svenska konsumenter.

Det finns stöd för att införa B2B-licenser från såväl den licensierade spelindustrin som från organisationer som arbetar mot spelberoende. Sverigedemokraterna vill se att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om att detta införs på den svenska spelmarknaden snarast möjligt.

Riskklassificering av spel

Som en del i att hantera problematiken med aggressiv spelreklam skulle det kunna vara en idé att riskklassificera olika speltyper. Att köpa en skraplott på den lokala tobaksaffären då och då är naturligtvis i flera avseenden en annorlunda typ av spelande än vad det är att spela på nätkasinet vid en ständigt tillgänglig dator i hemmets vrå. Det finns skäl att anta att vissa typer av spel innebär större risker för spelaren än andra när det gäller att framkalla ett osunt spelande som utvecklas till ett beroende eller annat ohälsosamt tillstånd. Detta bör också påverka hur marknadsföringen av olika typer av spel ska ses på från lagstiftarens sida. Då är det inte självklart att alla typer av spelreklam bör dras över en kam om lagar och regler stramas åt.

Spelmarknadsutredningen föreslår i sitt tidigare nämnda slutbetänkande att Spelinspektionen bör ges i uppdrag att i samråd med Folkhälsomyndigheten utarbeta en modell för riskklassificering av olika spelformer. Sverigedemokraterna ser riskklassificering som en typ av förslag som möjligen kan vara intressant att införa på den svenska spelmarknaden, men detta måste i så fall genomföras på en tydligt vetenskaplig grund och inte i form av ogenomtänkta vänsterpopulistiska förslag som riskerar att hota kanaliseringen och andra viktiga mål med omregleringen av den svenska spelmarknaden.

Lootlådor

I spel på olika digitala plattformar förekommer i flera fall lotteri- och kasinoliknande moment, som kommit att gå under namnet lootlådor ("loot boxes"). Det handlar om upplägg i spel där användare för verkliga pengar slumpmässigt erhåller virtuella föremål, vilket i vissa fall kan vara att betrakta som lotteri, inte minst om de virtuella föremålen i ett senare skede i någon form kan växlas tillbaka till verkliga pengar. Fenomenet har ökat i spelvärlden de senaste åren, och har blivit ett populärt sätt för spelföretagen att öka sina intäkter.

Under våren 2019 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att kartlägga och bedöma eventuella brister vid lotteri- och kasinoliknande inslag i datorspel, såsom nämnda lootlådor. Initiativet välkomnades av oss sverigedemokrater. I oktober 2019 presenterade Konsumentverket sin kartläggning, vilken senare överlämnades till Spelmarknadsutredningen.

Att situationen närmare utreds är önskvärt, men det är viktigt att arbetet med att tydliggöra vad som ska gälla kring lootlådor inte stannar här, utan leder till en faktisk uppstramning. Att skydda konsumenterna, inte minst barn och unga, som kan komma i kontakt med lotteri- och kasinoliknande inslag på detta sätt måste ha hög prioritet. Konsumentverkets kartläggning visade bland annat på att det har funnits fall där unga personer har spenderat mycket pengar via lotteri- eller kasinoliknande inslag i datorspel. Enligt samma kartläggning verkar det dock samtidigt som att antalet lotteri- och kasinoliknande inslag i spel som i nuläget kan anses omfattas av spellagen, är begränsat.

Även om Spelinspektionen kan utöva viss tillsyn när det kommer till fenomenet med lootlådor, så är Sverigedemokraternas uppfattning att det inte räcker för att säkerställa att minderåriga personer inte utsätts för lotteri- och kasinoliknande inslag på ett sätt som kan vara skadligt. Sverigedemokraterna vill att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder som bidrar till att stärka konsumentskyddet i förhållande till fenomenet med lootlådor, och då i synnerhet med fokus på att skydda minderåriga personer.

Lotterier och civilsamhället

Stora delar av civilsamhället får betydande delar av sina intäkter från lotteriförsäljning. Lotterier lyder under en förbudslagstiftning, vilket innebär att tillstånd krävs för att få bedriva lotteriverksamhet. Lotterimarknaden är förbehållen staten och de lotterier som så kallade "allmännyttiga ändamål" bedriver. Sverigedemokraterna anser att det är av yttersta vikt att civilsamhället även i fortsättningen får de ekonomiska förutsättningar som krävs för att det ska blomstra. Relationen mellan lotteriförsäljning och civilsamhället menar Sverigedemokraterna är något gott i grunden, det är ett förhållande som bör upprätthållas. Skulle kommersiella spelaktörers marknadsandel bli avsevärt större än i dag utan att marknaden i sig blir större, lär det innebära att en mindre andel av försäljningsvinsterna kommer allmännyttiga ändamål till del i civilsamhället. Därför vill Sverigedemokraterna att denna utveckling övervakas noga och att en plan läggs fram för att säkra resurser till allmännyttiga ändamål som i någon mån finansieras genom lotteriförsäljning.

Politiska partier och lotteriverksamhet

Att politiska partier samt organisationer och bolag som ägs av politiska partier i lagens mening ska anses vara "allmännyttiga ändamål" och ha möjlighet att bedriva lotteriverksamhet är Sverigedemokraterna kritiska till. Detta undantag utnyttjas inte minst av Socialdemokraterna, det parti som har varit med och styrt Sverige större delen av det senaste seklet, för att berika sig enormt i avsaknad av konkurrens från kommersiella aktörer. För Socialdemokraternas del genererar intäkterna från lotteriverksamheten tiotals miljoner kronor om året.

Sverigedemokraterna menar att undantaget för allmännyttiga ändamål har legitimitet exempelvis när det går till vanligt svenskt föreningsliv, inte minst småskaligt sådant, som många säkerligen tänker sig att undantaget i stort ska syfta till. I stället går det i dagsläget också till att dryga ut politiska maktpartiets kassor med tiotals miljoner kronor årligen. Detta sker trots att svenska politiska partier redan har säkra intäktskällor i form av partistöd på olika politiska nivåer, intäkter från personer som löser medlemskap i partierna med mera. Att politiska partier samt organisationer och bolag som ägs av dessa ska anses vara "allmännyttiga ändamål" när det kommer till lotterimarknaden vill Sverigedemokraterna sätta stopp för.

Spel på kredit

Sverigedemokraterna har länge motsatt sig att det ska finnas undantag från förbudet för licenshavare och spelombud att erbjuda eller lämna kredit för insatser i spel. Ett undantag i spellagen medger dock att det går att göra lotteriköp på kredit ändå.

Att en person gör ett kreditköp beror ofta på avsaknad av egna ekonomiska resurser för att kunna köpa det personen vill ha eller har behov av för tillfället. Att köpa en lott eller att spela om pengar innebär att man försöker att vinna stora summor pengar, men sannolikheten att vinna är dock statistiskt sett mycket liten. En person som väljer att låna till ett sådant köp är antingen desperat eller spelberoende, eller båda delarna. Sverigedemokraterna anser att det inte bör vara tillåtet att försöka göra vinst på människor som vänt sig till en sådan förenklad väg ut ur ekonomiska problem. Således bör det inte vara tillåtet att erbjuda spel på kredit i Sverige. Av det följer vidare att den som ansvarar för prenumerationstjänster på området bör ta betalt för de lotter som denne säljer innan dessa avsänds till kunden. Via antagandet av propositionen från 2018 om en omreglerad spelmarknad så stramades reglerna upp för att erbjuda kredit för spelande, men fortfarande finns möjlighet till undantag från lagen, om än mer begränsat än tidigare.

Ett exempel i närtid med problemet med att bedriva spelverksamhet på kredit går att finna hos Kombispiel, ett spelbolag ägt av Socialdemokraterna och SSU. Bolaget har utnyttjat sitt undantag från spellagen för att bedriva spelverksamhet på kredit, en verksamhet som enligt Dagens Nyheter den 4 september 2017 ska ha drivit många tusentals personer till Kronofogdemyndigheten för att de inte kunnat betala för sina lotter till bolaget.

ATG och hästsportens finansiering

Utöver Svenska Spel så har staten också ett engagemang i ett annat spelbolag, nämligen Aktiebolaget Trav och Galopp (ATG) som inte är statligt ägt men som är statligt kontrollerat. Staten utser en styrelsemajoritet i bolaget, inkluderat ordförande, även fast bolaget till fullo ägs av Svensk Travsport och Svensk Galopp. Detta framstår som ett slags märklig rest från tiden när spel på hästsport var monopoliserat. Eftersom att det inte längre är ett monopol som råder vad gäller spel på hästsport, så bör staten upphöra med sitt engagemang i ATG.

När spel på hästsport var monopoliserat fanns en säker modell för finansiering av hästsporten. Dessa förutsättningar finns inte längre kvar i och med omregleringen på spelmarknaden i Sverige, varför det i den konkurrenssituation som nu råder är viktigt att in i framtiden säkra en långsiktig och tryggad finansiering för hästsporten.

Jonas Andersson i Lingham (SD)

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)